12. Januar. Ganske vist er den enkelte Kvindes Arbejde for at opnaa en selvstændig økonomisk Stilling et aldeles nødvendigt Led i Kvindebevægelsen, men at stemple den som den ene saliggørende Retning, forekommer mig at være lidt vel meget, ti nægtes kan det dog ikke, at det er et rent *personligt* Formaal, hun følger, medens de Kvinder, der agiterer for Opnaaelsen af kommunal og politisk Valgret for Kvinderne og for andre sociale Opgaver, arbejder for et *Samfundsformaal*, der en Gang — som vi haaber — vil komme *alle Kvinder* til Gode. Sagens nuværende Forkæmperinder vil maaske aldrig naa at høste Frugten af deres Anstrengelser, men selv om saa sker, er det ikke *egen* Fordel, *egen* Sejr, de *ene* har for Øje, og de fortjener vistnok en varmere Anerkendelse end den haanende Paastand, at de intet udrette.

Lad os se, hvad andre Banebrydere udretter i dette konservative Land, hvor saa faa tør tale og handle frit, og hvor selv de mere modige udmærker sig ved en forsigtig Langsomhed i Vendingerne. Har maaske Fremskridtsmændene store Sejre at opvise i den langsommelige politiske Kamp? Det ser egenlig ikke ud til det -- desværre. Lad os derfor opsætte Dommen over de Kvinder, der arbejder for sociale Opgaver.

Valgret er *nødvendig* for Kvinderne og *Brændpunktet* i Kvindebevægelsen, ti vi maa vel huske paa, at om der fandtes aldrig saa mange økonomisk uafhængige Kvinder, vilde de aldrig kunne forbedre Kvindens borgerlige og politiske Stilling, førend de igennem Lovgivningsarbejdet bliver i Stand dertil. Havde Kvinderne Indflydelse paa Lovgivningen, vilde det vel neppe se saa smaat ud, som det gør, med Opnaaelsen af social Ligestilling med Mændene. *I. A.*

Religionsundervisningen i Skolerne.

Jeg har tøvet med at svare Karl Frederik Jensen, fordi det er blevet mig klart, at al Diskussion er frugtesløs mellem to Personer, der gaar ud fra saa aldeles forskellige Forudsætninger som Jensen og jeg.

Jensen taler om den „indbildte" Aabenbaring. Hvad han kalder saa, er for mig Livets Kerne og eneste virkelige Støttepunkt -- altsaa er al Forstaaelse mellem os umulig, og vi maa gensidig indskrænke os til at ynke hinandens aandelige Standpunkt.

Dog vil jeg tillade mig et Par Smaabemærkninger, mere rettede til Bladets Læsekreds end til den ærede Forfatter af en Række Artikler, der vel indeholder megen Sandhed, men efter min Mening viser et vrangt Syn paa, hvad for mig er helligt.

Jeg forstaar saaledes ikke, hvorledes man kan undervise i Historie uden at omtale de forskellige kristne og ikke kristne Religioners Historie.

Religionen er jo Historiens Aand. Vistnok er det svært at bestemme, hvilken Religionsform, der er den bedste, vel at mærke, indenfor den kristne. Lad os derfor lære Børnene, at en sand kristen, til hvilken Religionsform han end nærmest knytter sig, aldrig bør fordomme de Mennesker, der nærmest knytter sig til andre Religionsformer, og at en kristens Særkende er Tolerance.

Lad os lære Børnene, at Tro paa og Kærlighed til Guds Rige langt fra at være en Hæmsko for det godes fremme paa Jorden, tvertimod ansporer os til hver efter Evne og Lejlighed at sprede dette Riges Frugter, Fred, Retfærdighed og Glæde her i Verden, og at disse Frugters Vækst bedst befordres ved en sund, aandelig Udvikling paa Troens Grund.

Lad os lære Børnene, at Guds Bud ikke ustraffet brydes, og tillige vise dem, at Gud har Lægedom for alle Brud. Lad os lære dem, at det er vor Pligt og vor Ret at gøre os Jorden underdanig, tilegne os al den Oplysning, vi kan rumme, tilslibe alle de Evner, der er os givne, tage Naturkræfterne i Brug, efterhaanden som de afdækkes for vort uddrende Øje, men lad os samtidig lære dem, at vort Liv blev fattigt i Længden, naar vi ikke vidste, hvor vi skulde søge Trøst mod Dødens Kulde og Lægedom for Hjertets Ve.

En saadan Religionsundervisning vilde jeg nødig have udelukket af Skolen.

Odense, den 14. Januar 1891.

Frida Schmidt.

Kvindelige Gartnere.

Ved Dansk Kvindesamfunds Møde i Torsdags talte Hr. Gartner N. R. Møller om Havebrug for Kvinder.

Hr. M. var ikke i Tvivl om, at Havebrug vilde her i Danmark være et stort Virkefelt for Kvinder. Netop disse egnede sig særlig godt dertil, mente han, baade fordi der hos Kvinderne fandtes mere Ordenssans og større Fingerfærdighed. Rigtignok troede Hr. M., at en stor Del Kvinder nærede Ringeagt for legemligt Arbejde, og endskønt det ikke alene var Musklernes Arbejde, der krævedes ved Gartneriet, men ogsaa Hjernens, saa maatte dog de kvindelige Gartnere kunne tage fat med Hænderne uden fine Fornemmelser.

Saavel i Hr. M.'s Foredrag som i Diskussionen, hvori flere Fagmænd deltog, var der Tale om to Slags Uddannelse i Havebrug. En Almenuddannelse i Løbet af 8 Maaneder fra tidligt Foraar til sildigt Efteraar, og en Uddannelse til Gartner, virkelig Gartner, der var i Stand til at oprette selvstændigt Gartneri, hvortil der krævedes en Læretid af 4—5 Aar.

Efter Hr. Møllers Mening vilde der hos Kvinder ikke findes nogen særlig Vanskelighed for at lære Gartneriet, hverken det ufuldkomne paa 8 Maaneder eller den faglige Uddannelse. Dog udtalte han ogsaa her den hos Mænd saa almindelige Mening, en Mening, som overalt hæmmer Kvinden i hendes Stræben efter faglig Uddannelse, nemlig: at naar Kvinden gifter sig, er hendes faglige Uddannelse tabt.

Men dette er en Opfattelse, som Kvindesagsvenner nødigst af alt maa fastslaa. Visselig har det hidtil været Aarsag i, at Kvinden er bleven negtet Fagdannelse eller med andre Ord aldrig *grundig* har lært noget, men *hvorfor* skulde en dygtig kvindelig Haandværker, Handlende, Læge o. s. v. eller en Lærerinde ikke gifte sig og dog vedblive at arbejde i Følge den Uddannelse, hun har faaet?

Ganske vist mente Hr. Møller, at som Gartner var Fagdannelsen ikke tabt i Tilfælde af Ægteskab, da Kvinden som Landbos Hustru kunde vedblive at dyrke Havejorden. Vi mener derimod, at enhver Kvinde bør oplæres til selvstændigt Erhverv og ikke alene til en midlertidig Tjenestetid.

I Diskussionen deltog Frøken Falbe-Hansen, som meddelte mange Beviser paa, at Kvinder baade havde Kræfter og havde vist særlig Dygtighed ved at opdyrke Havejord. Til Slutning fik hun Latteren paa sin Side ved en lille spids Bemærkning om, at hun fandt ikke, Kvinder havde mere Ringeagt for det legemlige Arbejde end Mænd, idet det aldrig generede en Kvinde at sy en Hægte i sin Kjole, hvorimod det generede en Mand meget, om han skulde sy en Knap i sin Skjorte.

Det glædede mange af Kvindesagens Venner atter at se Frk. Ida Falbe-Hansen rask og sund deltage i et Kvindesagsmøde, hvor hun havde været savnet saa længe

Hr. Gartner N. R. Møller begynder 1. Marts nyt Elevkursus for kvindelige Gartnere baade med teoretisk og praktisk Uddannelse, hvilket vi paa det varmeste vil anbefale vore Læsere. (Se omstaaende Avertissement.)

Et Blad af Beretningen om Verdensfredskongressen i London 1890*):

„Kvindens Arbejde for Freden".

Miss *P. H. Peckover* indledede Forhandlingen herom, og foreslog følgende Beslutning:

„I Betragtning af Kvindens store moralske og sociale Indflydelse, opfordrer Kongressen enhver Kvinde til — som Ægtefælle, Moder, Søster eller Borgerinde — at støtte alt, hvad der tjener til at sikre Freden. Hun udsætter sig ellers for det store Ansvar, der følger af, at Krigens og Militarismens Herredømme fortsættes, til Fortvivlelse og Fordærvelse for Nationernes Liv. For paa en formaalstjenlig Maade at samle og anvende denne Indflydelse, opfordrer Kongressen Kvinderne til at slutte sig til de Foreninger, hvis Formaal er at virke for den internationale Fred."

Til Begrundelse heraf sagde hun, at Kvindeforeningerne paa begge Sider af Atlanterhavet gik i Spidsen for Fremskridtet. Det kunde ikke nægtes, at Kvinden ogsaa havde gjort meget til at bevare Krigssystemet, men netop derfor skulde Kongressen optage Spørgsmaalet om Kvindernes Indflydelse; ti det var karakteristisk for Kvinderne, at naar de kun troede, at en Sag var retfærdig og nødvendig, saa kunde intet personligt Offer afskrække dem fra at virke for den. Derfor var det saa meget vigtigere, at Kvinderne blev oplyste om, at Krigssagen hverken var retfærdig eller nødvendig. Der laa en stor Fare i, at de ansaa Krigen for et nødvendigt Onde. I alle Lande maatte derfor virkes for, at Kvindernes Indflydelse blev bragt over paa den rette Side.

Beslutningen støttedes af *Fr. Bajer*, og fik yderligere Støtte i et den 12te Juli 1890 skrevet Brev til Kongressen fra Fru *Johanne Meyer* (København) — Udgiver af den danske

*) Det netop udkomne 249 Sider store Værk *Proceedings of the Universal Peace Congress.* London 1890 (Sixpence)" med Billede af Formanden, Amerikaneren *David Dudley Field.* Det oversatte findes Side 161—162 om Mødet den 16de Juli 1890.